

Z ogromną radością witam na uroczystości stulecia utworzenia Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Witam Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Pana Andrzeja Dudę,

Witam także najbliższych współpracowników Pana Prezydenta - Szefa Kancelarii Prezydenta RP Panią Grażynę Ignaczak - Bandych, i sekretarzy stanu w Kancelarii Prezydenta RP: Panią Małgorzatę Paprocką i Pana Andrzeja Derę,

Witam Wicemarszałka Senatu RP Pana Bogdana Borusewicza,

Witam Prezesa Trybunału Konstytucyjnego Panią sędzię Julię Przyłębską,

Witam Pierwszą Prezes Sądu Najwyższego Panią sędzię Małgorzatę Manowską,

Witam Prezesa Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w Sądzie Najwyższym Panią sędzię Joannę Lemańską,

Witam Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Pana Mariana Banasia,

Witam Rzecznika Praw Obywatelskich Pana Marcina Wiącka,

Witam Przewodniczącą Krajowej Rady Sądownictwa Panią sędzię Dagmarę Pawełczyk-Woicką,

Witam Sekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów Pana Sebastian Skuzę,

Witam Przedstawicieli Trybunału Sprawiedliwości UE, jego Wiceprezesa Pana Larsa Bay Larsena i Pierwszego Rzecznika Generalnego Trybunału Pana Macieja Szpunara,

Witam serdecznie wszystkich przybyłych prezesów i przedstawicieli najwyższych sądów administracyjnych i rad stanu państw członkowskich Unii Europejskiej z Belgii, Czech, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Litwy, Luksemburga, Niderlandów, Niemiec, Słowenii, Słowacji, Węgier, a także prezesa Kasacyjnego Sądu Administracyjnego w Sądzie Najwyższym Ukrainy Pana Myhailo Smokowycza i sędziego tego sądu Pana Andreja Rybachuka,

Witam Przewodniczących Komisji Sejmu i Senatu,

Witam Przedstawicieli korporacji prawniczych,

Witam przedstawicieli świata nauki, a szczególnie serdecznie jego Magnificencję profesora Wojciecha Malajkata - Rektora Akademii Teatralnej w Warszawie, mieszczącej się w przedwojennej siedzibie NTA przy ul. Miodowej 22,

Witam Wszystkich Wielce Szanownych i Dostojnych Gości!

Drodzy Państwo, sędziowie i pracownicy NSA i wojewódzkich sądów administracyjnych, sędziowie NSA w stanie spoczynku, a także byli Prezesi NSA Panowie profesorowie: Pan Adam Zieliński, Pan Roman Hauser, Pan Janusz Trzciniński i Pan Marek Zirk-Sadowski - witam także i Was.

To jest święto, którego my - sędziowie i pracownicy sądów administracyjnych jesteśmy gospodarzami.

Wielce Szanowny Panie Prezydencie, Szanowni Państwo,

Dokładnie 100 lat temu rozpoczął działalność Najwyższy Trybunał Administracyjny. W prasie tamtych dni pisano: „odtąd państwo nasze zyskuje w Trybunale ostoję praworządności, obywatele mogą żywić nadzieję, że obecnie znajdą istotną opiekę swych praw, zaś władze administracyjne znajdą w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego należyte wskazania przy wykonywaniu swych obowiązków” (Gazeta Sądowa Warszawska, rok 1922).

Powstanie Trybunału, scalającego orzecznictwo sądowe w sprawach administracyjnych, stanowiło ważny fundament budowy nowego Państwa Polskiego - Państwa powstałego po ponad stuletniej niewoli z ziem znajdujących się pod trzema zaborami o różnych systemach prawnych.

Sądownictwo administracyjne, zgodnie z Konstytucją Marcową, powołano do „orzekania o legalności aktów administracyjnych”. Przyznanie NTA kompetencji do kontroli legalności działania administracji publicznej wiąże ten sąd z pojęciem współczesnego państwa prawnego.

NTA był silną instytucją. Chronił prawa indywidualne przed nieprawidłowym stosowaniem ustaw oraz dowolnością i nadużyciami władz administracyjnych. W okresie międzywojennym, pomimo zapowiedzi zawartej w Konstytucji Marcowej, nie udało się jednak stworzyć w całym państwie dwuinstancyjnego sądownictwa administracyjnego. Sam NTA podlegał też perturbacjom personalnym, co wiązało się z częstą zmianą prezesów, trudnościami w odnalezieniu sędziów przygotowanych do orzekania w sprawach administracyjnych. Ze względu na rosnącą lawinowo liczbę wnoszonych skarg do Trybunału, postępowania w Trybunale trwały bardzo długo. Ale Trybunał, pomimo tych wielu trudności, potrafił skutecznie stać na straży praworządności i dobrze wypełniać powierzone mu zadania. Z tego względu wszyscy ówcześni sędziowie i pracownicy Trybunału pozostają dzisiaj w naszej wdzięcznej pamięci.

Po II wojnie światowej sędziowie i pracownicy NTA, rozumiejąc znaczenie sądowej kontroli administracji, dążyli do reaktywowania jego działalności. Do służby w NTA licznie zgłaszali się przedwojenni sędziowie i pracownicy. Więcej niż połowa przedwojennych sędziów i pracowników była gotowa do pracy. Reaktywacja NTA okazała się niemożliwa wyłącznie z powodów politycznych. Zmiany ustrojowe, których doświadczyła Polska, pozostawiona w strefie wpływów Rosji Sowieckiej, wiązały się z odrzuceniem niezależnej sądowej kontroli działalności administracji. Idea powołania NTA wracała na fali „odwilży” po 1956 r. i w latach siedemdziesiątych. Ostatecznie, pod koniec lat siedemdziesiątych podjęto prace, których ukoronowaniem było powołanie w

1980 r. Naczelnego Sądu Administracyjnego. Szkoda, że ze względu na ówczesne realia polityczne nie nawiązano do przedwojennej nazwy.

Panie Prezydencie, Szanowni Państwo,
patrząc w przeszłość nie wolno nam zapominać o terażniejszości i przyszłości. Współcześnie sądownictwo administracyjne w Polsce ma własną, odrębną względem sądów powszechnych, regulację ustrojową i procesową. Ma też własny system dyscyplinarny. Nie oznacza to jednak naszej obojętności wobec toczącej się dyskusji na temat wymiaru sprawiedliwości.

Sądownictwo administracyjne jest dwuinstancyjne. To, czego nie udało się w pełni osiągnąć ustawodawcy w okresie międzywojennym, osiągnięto w XXI wieku, w ramach reformy przeprowadzonej pod przewodnictwem ówczesnego Prezesa NSA prof. Romana Hausera, który, z czego bardzo się cieszę, jest dzisiaj z nami. Reformę wówczas przeprowadzoną nazywa się „reformą stulecia polskiego sądownictwa administracyjnego”.

Kolejny ważny etap rozwoju powojennego sądownictwa administracyjnego to przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i powiązanie naszego systemu prawnego z prawem UE, co otworzyło sędziom sądów administracyjnych możliwość dialogu z TSUE.

Wyzwania, przed którymi stoi dzisiaj sądownictwo administracyjne, są podobne do tych, z którymi zmagał się NTA. Należy do nich przede wszystkim zapewnienie realnej ochrony prawnej podmiotom, które się o nią ubiegają, sprawnego i rzetelnego postępowania sądowego, jak i zgodnego z prawem działania aparatu państwa.

Szanowny Panie Prezydencie, Szanowni Państwo,

Nieodzownym warunkiem prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości jest zaufanie, którym sądy powinny się cieszyć w społeczeństwie. Zaufanie to, my sędziowie, możemy zdobyć tylko naszą ciężką pracą, która będzie się przekładała na wysoki poziom orzecznictwa i jego społeczną akceptację. Budowa zaufania społecznego zależy przede wszystkim od samych sędziów, ale przecież na wizerunek sądów wpływ mają także oceny formułowane przez pozostałe władze - ustawodawczą i wykonawczą.

W opracowaniach naukowych poświęconych działalności Najwyższego Trybunału Administracyjnego często podkreślana jest wysoka ranga i autorytet, którym Trybunał cieszył się w okresie międzywojennym. Chciałbym dzisiaj prosić wszystkich o współdziałanie w budowaniu zaufania do sądownictwa administracyjnego. Tylko dzięki naszej wspólnej pracy i wzajemnemu szacunkowi wszystkich władz możemy razem kształtować dobrą teraźniejszość polskiego sądownictwa administracyjnego - w interesie obywateli poszukujących ochrony prawnej, w interesie administracji publicznej oczekującej jasnych wskazań co do działania zgodnego z prawem oraz w interesie przyszłych pokoleń, które będą korzystać z dorobku naszego orzecznictwa.

Panie Prezydencie, Szanowni Państwo,

To dla mnie ogromny honor, zaszczyt i wyróżnienie dziękować za pracę, w setną rocznicę utworzenia NTA, obecnym tutaj byłym Prezesom NSA, sędziom NSA w stanie spoczynku, którzy w niełatwych często warunkach politycznych i społecznych w latach osiemdziesiątych starali się swoimi orzeczeniami chronić prawa jednostki w sporze z administracją.

Dziękuję w końcu też wszystkim czynnym sędziom i pracownikom - administracji sądowej i sekretariatów w NSA oraz wojewódzkich sądach

administracyjnych - za ich codzienną pracę, zwłaszcza w niełatwych czasach pandemii.

Panie Prezydencie,

Bardzo dziękuję Panu Prezydentowi za przyjęcie zaproszenia i osobisty udział w obchodach jubileuszu stulecia NTA. To mocny sygnał dla roli i znaczenia sądownictwa administracyjnego.

Bardzo dziękuję za przyjęcie zaproszenia wszystkim Przedstawicielom - najwyższych władz państwowych, w tym władzy sądowniczej, przedstawicielom Korporacji Prawniczych i świata nauki, a także Rzecznikowi Praw Obywatelskich.

Bardzo serdecznie dziękuję delegacjom zagranicznym za udział w naszym spotkaniu, zwłaszcza prezesom najwyższych sądów administracyjnych i rad stanu państw członkowskich UE, którzy osobiście biorą udział w jubileuszu. Dziękuję przedstawicielom TSUE - jego Wiceprezesowi i Pierwszemu Rzecznikowi Generalnemu.

Dziękuję wszystkim Państwu, którzy przyjęliście zaproszenie i jesteście dzisiaj na Jubileuszu NTA.

Dzisiejsza uroczystość odbywa się na Zamku Królewskim w Warszawie, miejscu szczególnym dla Polaków. Tu także, dzięki uprzejmości Dyrekcji Zamku, świętowaliśmy dwudziestolecie i dwudziestopięciolecie powstania Naczelnego Sądu Administracyjnego. Za możliwość dzisiejszego spotkania na Zamku Królewskim dziękuję jego dyrektorowi Panu Profesorowi Wojciechowi Fałkowskiemu.

Wszystkim Państwu bardzo serdecznie dziękuję.